

SOLEMNIA
MAGISTRORVM
PHILOSOPHIAE ET ARTIVM

CREANDORVM INAVGVRANDORVMQVE
IN DIEM PROXIMVM IOVIS

H. E.

D. XXV. FEBRVARII

INDICIT

ATQVE AD EA CONCELEBRANDA

INVITAT

ORDINIS PHILOSOPHICI
DECANVS

D. CAROLVS ANDREAS BEL.

*Collatio Legum Politicarum et philosophicarum
de Otio.*

СОЛНЦЕ
И ВОРОГА

МУЖЕСТВО И СЛАВА

ЗАЩИТА ОДНОЙ ЗЕМЛИ

СЛОВА ПОДЪЯЧА ДИКИХ

СЛОВА 1

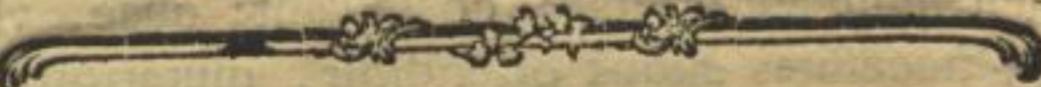
СЛОВА 2

СЛОВА 3

СЛОВА 4

СЛОВА 5

СЛОВА 6

COLLATIO
LEGVM POLITICARVM ET PHILOSOPHICARVM
DE OTIO.

Flagrat hodie studium legum emendarum inter ceteras contentiones, quibus haec aetas palmam praeripere superioribus, (quo successu, dicet posteritas,) conatur. Nec istud quidem temere arripuerunt ingeniosi quidam scriptores. Etsi enim multa maiores nostri, de corrigendis institutis antiquis, quae sola fere vetustate commendantur, deque nouis fanciendis, prudenter monuerunt: tamen, quam longe a proposita meta absint eorum nepotes, res ipsa fatetur. Ne de caussis dicam, quae saluberrimis consiliis plurimis vim omnem atque aditum in animos potentium virorum auferunt: satis fuerit vel hoc vnum commemorasse, nihil videri difficilius, quam ferre leges eiusmodi, quae primariam mali labem, ipsa peccandi semina, profligare queant; felicitati publicae muniendae viam breuissimam et certissimam ingrediantur; non annis aliquot, aut vitae humanae circulo, aptae sint, sed seculis; quae vnius gentis ingenio, moribus, gubernandi formae, solo denique ipsi, et bonis malisue physicis accommodatae, seruant, nec mixtae diuersorum

A 2

popu-

IV

populorum sensu aut utilitate, coalescant; quae, vbi mutandarum necessitas aliqua ostenditur, mutationis istius modum verissimum ipsae demonstrent; neque omnino tollendae sint. Quae omnia si vel maxime adsequatur legum condendarum sapiens magister; supererit quod in primis optabile iudicet, ut ratio reperiatur aptissima instillandi eas ciuium animis: ne post cognitas leges desint deinceps obseruandarum adiumenta et auctoramenta, liberali natura dignissima; ne summae auctoratis mandata solum censeantur, quae bene beateque viendi praecepta merito habentur; ne vel malignior interpretatione, vel apertae latebrac, vel peccandi impunitas vlla, doceant leges fallere. Amare bonas leges, libenter iis adsuecere, et adeo imperium earum non detrectare, ut his si careas, optimo te et amicissimo duce priuatum existimes; mores denique sponte et constanter attemperare iis ipsis, quae leges praestare iubeant: hanc istarum reverentiam, hunc in eas animum stabilire, si quis legislator didicerit, vincet sine dubio clarissimos ex eo genere viros, qui sanctiones longe pulcherrimas protulerunt; non item modum, quo cum vita ciuium arctissime copulentur. Nam, quae acuta est *Aristotelis*^{a)} obseruatio, ο νόμος ἵχνυσθαι εχει πρὸς τὸ πείθεσθαι, πλὴν παρὰ τὸ εῖδος; omnis legibus ad persuadendum vis a confuetudine nascitur. Et in eandem sententiam poeta^{b)} queritur:

Quid leges sine moribus
Vanae proficiunt?

Sed missa hac curarum parte, lubet inuitatis a praefente scribendi opportunitate, ex infinita illa silua, in qua habitan-

^{a)} *Aristotel.* Politic. L. II. c. 8.

^{b)} *Horat.* Carm. L. III. Od. XXIV. v. 35. 36.

habitandum est, et iam cultura, iam securis adhibenda legibus, particulam frondis decerpere, in qua litteris sacrata iuuentus, cui haec potissimum parantur, numquam satis oculos' et cogitationes suas defigere possit. Quid enim vel magis noxium, in hac palaestra decurrentibus, otio reputetur? vel eodem amabilius, si quis recte aestimet. Nimirum, otiosos insectantur leges ciuiles, Otiō rite perfrui philosophia docet.

Interest sane reipublicae, vt mature iuuentus, semper autem pars longe numerosissima ciuium, seuera labrandi disciplina constringantur. Cuius postulationis causas nemo fere desiderauerit. Hi profecto, quos dixi, nec in officio certius continebuntur, nec sapientiae, virtutis, religionis ipsius amore imbuentur citius, quam vbi laboris et necessitatem, et suavitatem, sentire coeperint. Quod eleganter et concinne, vt alia multa, expressit his versibus *Hesiodus*:^{c)}

Τῆς δ' ἀρετῆς οἰδεῖται Θεοῖς προπάροιθεν ἔθηκον
Αθάνατοι μακρὸς δὲ καὶ ὅρθιος ὁμος ἐπ' αὐτήν
Καὶ τριχύς τὸ πεῖτον ἐπήν δ' εἰς ἄκρους ἵκησε
Ρηδίῃ δ' ἡπειρα πέλει, χαλεπή περὶ ἔσσω.

*Ante virtutem sudorem posuerunt dii
Immortales. Longa vero et ardua via ad ipsam est,
Primumque aspera; vbi vero ad summum ventum fuerit,
Facilis deinceps est, licet antea molesta fuerit.*

*Quam in rem cum multa dici possint, de eximia laboris apud
animum vi, et foedissimis contra ignavi otii fructibus, sciens*

A 3

ea

^{c)} *Hesiod. Opera et Dies*, v. 289—292. quem locum commendat
Cicero, Ep. ad diuers. VI. 8.

ea volensque, non quod nimis vulgata putem, praetereo,
contentus adiecisse lepidam imaginem, quam *Ennius*^{d)}
effinxit:

Otio qui nescit vti, plus negotii habet,
Quam quum est negotium in negotio.
Nam cui quod agat institutum est, nullo negotio
Id agit, studet ibi, mentem atque animum delectat suum.
Otioso, initio animus nescit quid velit.
Hoc idem est; neque domi nunc nos, nec militiae sumus.
Imus huc, hinc illuc, quum illuc ventum est, ire illinc lubet.
Incerte errat animus, praeter propter vitam viuitur.

Miseram vero sortem istorum hominum, et vel propterea cauendam, quod viuendi causas, vt ille ait, quotidie praetereunt. Sed cum eosdem etiam, per hunc ipsum vitae somnum, praecipites in scelera et turbas ruere videoas, aliis graues esse, sibi adferre exitium: non iam contemtu puniendi sunt, sed detestandi, velut perpetuae quaedam ciuitatum pestes.

At his leges et minae oppositae sunt acerbissimae.
Audio. Nulla est res publica bene constituta, quin rigidiorem se praebeat in proterue otiantes, et hanc desidia maculam cum offensa aliorum circumferentes. Postquam in primis saepius inculcarunt huic aetati nostrae scriptores minime mali, (vt nuper Francogallis suis *Mirabellus*,^{e)} in libro quem *Φιλάρενθεωπον f)* dici voluit, qui etiam sermone iam nostro legitur,) summas reipublicae et paratissimas opes

d) Apud *Gellium*, Noct. Attic. L. XIX. c. 10.

e) *Marquis de Mirabeau*.

f) *L'Ami des Hommes*.

VII

opes in copia et industria ciuium collocandas esse: multo etiam accuratius hoc agitur passim, vt hae vires gentis in publica cedant commoda. Proscribuntur mendici, festorum dierum numerus coercetur, proponuntur pensa laboraturis, alia otiosis aduersa edicuntur. In quo si quis nihil laudandum credat, iniquior fuerit; plura tamen facienda restant, ac, nisi prorsus fallor, maiora. Scilicet in omni malo, quod altiores radices egit, extirpando, obsequendum est monitori poetae: ^{g)}

Summi materiem mali

Mittamus: scelerum si bene poenitet,

Eradenda cupidinis

Prauae sunt elementa. — —

Rescindenda igitur primum sunt turpis otii irritamenta omnia: nimis faciles victus consequendi aditus, viuendi genera, nonnumquam et munera publica, quibus nihil aut parum agendo fungi queas. Porro diligentiae incolarum alimenta perpetua praebenda sunt. Male stipem et panem accipiunt, vt monachi, qui hoc ipsum laborando parare possunt. Nec vim quam carebit respublica operibus in commune vtilibus, quibus exsequendis admoueri tot manus negligentiores debeant. Maxime vero subtilis illa otii forma eorum, qui multum agendo nihil agunt, non hoc certe quod agendum erat, indaganda venit, et castiganda. Nullum fere genus isto perniciosius videtur. Tuttum enim diutiis, dignitate, amicitiis suis, latius in dies ferpit, labore aliorum inter risus et voluptates perfruitur, ipsam nec industriam nec praemia illius colit, imitatores nanciscitur bene multos, pluribusque cupidinem similis

otii

g) Horat. I. c. v. 49 seq.

VIII

otii adipiscendi instillat. Accedit, quod tanto grauius in rempublicam peccant, quo sunt lautioribus bene de ea merendi subsidiis parati. Hanc ardalionum nationem, ut appellat *Phaedrus*, occupatam in otio, gratis anhelantem, et trepide concursantem, si compescerent, et ad meliorem frugem redire cogerent leges, tum vero insigne facinus ab iis patratum iudicaremus. Vtinam nulla beatae pigritiae exempla cernerentur! mendicantes quidem in vicis publicis leui opera magistratus abiget. Neque illud negligendum est, sumtuarias quoque leges otio fraenum quodammodo iniicere, ei generi potissimum, quod luxum malis artibus, labore nullo, sustentat. E pluribus veterum legibus eximiis, quae in otiosos animaduertent, placet vnam admodum repetere, cuius memoriam e Diphilo seruauit *Athenaeus*^{b)}:

ανθειοίσι
πάντοις επιστολή

Τοιότο νόμιμον ἦστι βέλτις ἐνθάδε
Κορινθίοις, οὐδὲν τιν' ὀψώνειν' αἰτεῖ
Δαμπρῶς ὁρῶμεν, τῷτον ἀνακρίνειν πόθεν
Ζῆ, καὶ τί ποιῶν· κανὸν μὲν ψεύσαν ἔχει.
Ἔτης αἱ πρόσσοδοι λύγσι τὸν ἀναλόματα,
Ἐᾶν ἀπολάνειν ἥδη τῷτον τὸν βίον.
Ἐᾶν δύπερ τὴν ψεύσαν δαπανῶν τύχη,
Ἀπεῖπον αὐτῷ τῷτο μὴ ποιεῖν ἔτι.
Ὄσ αὖ δὲ μὴ πείθητ', ἐπέβαλον ζημίαν.
Ἐᾶν δὲ μηδὲ ὅτειν ἔχων ζῆται πολυτελῶς
Τῷ δημιώ παρέδωκαν αὐτόν. — —
Οὐκ ἐνδέχεται γαρ ζῆν αὔτους κακοὺς τίνος
Τῷτον ευνίης; ἀλλ' ἀναγκαῖος ἔχει

"H. λαθ.

b) *Athenaeus Deipnosophist.* L. VI, p. 227, 228, ed. Dalecampii, Lugd. 1612., fol.

IX

'Η λαποδυτεῖν τὰς νύκτας, ή τοιχωρυχεῖν,
'Η τῶν ποιηντῶν ταῦτα κοινωνεῖν τισιν,
'Η συκοφαντεῖν κατ' αγορὰν, ή μαρτυρεῖν
Ψευδῆ, τοιούτων ἐκκαθαιρομέν γένος.

Talis istio lex est, o vir optime,
Corinthiis; si quem obsonantem semper
Splendidius adspexerint, illum vt interrogent
Vnde viuat; quidnam agat: quod si facultates illi sunt,
Quarum ad eum sumtum redditus sufficiat,
Eo vitae luxu permittunt frui:
Sin amplius impendat quam pro re sua,
Ne id porro faciat interdicitur.
Si non pareat, multa quidem plebitur.
Si sumtuose viuit, qui nihil prorsus habet,
Traditur puniendus carnifici. — —
Nec enim licet vitam absque vlo malo degere
Talem, scias: itaque necessum
Vel noctu grassantem spoliare alios, vel parietes suffodere;
Vel talia patrantibus adiungere se socium;
Vel in foro delatorem esse, aut testem
Falsum: a talium hominum genere purgamus vrbum.

Denique et hoc exspectandum est a praeclaris legibus, vt
manifesti dedecoris notam, turpi otio inurendam, quauis
ratione animis ingerant, praestentque communem labis
illius horrorem, ac tanto feruentiora in laborandi adsidui-
tatem studia.

Magna petimus a legum auctoritate; sed quis minora
tantum illa et vulgata, parum ad mores et sentiendi veri-

B tatem

tatem valitura, animo complectatur? praesertim cum nulla sublimior legum ferendarum peritia, non iustum et utile earum temperamentum sine philosophia proueniat. Huius igitur vnius ope, ne diutius in alienam messem immittere falcem videar, de otio aestimando et utendo lubet disquirere.

Ac mihi quidem vehementer omni tempore placuit sententia *Senecae*,ⁱ⁾ quam, praeteruectus villam *Seruili Vatiae*, de otio, quod philosophicum plerique putant, ex vero tulit. „In hac (villa), inquit, ille praetorius diues, „nulla alia re quam otio notus, consenuit, et ob hoc „vnum felix habebatur. Nam quoties aliquos amicitia „Asinii Galli, quoties Seiani odium, deinde amor mer- „serat, — — — exclamabant homines: O *Vatia*, fo- „lus scis viuere. At ille latere sciebat, non viuere; mul- „tum autem interest, vitrum vita tua otiosa sit, an igna- „va. Numquam aliter hanc villam, *Vatia* viuo, praet- „teribam, quam ut dicerem: *Vatia hic situs est!* Sed adeo, „mi *Lucili*, philosophia sacrum quiddam est, et venerabile, „ut etiam, si quid illi simile est, mendacio placeat. Otio- „sum enim hominem seductum existimat vulgus, et securum, „et se contentum, sibiique viuentem, quorum nihil ulli contin- „gere nisi sapienti potest. Ille quidem, nulla re sollicitus, „scit sibi viuere; ille enim, (quod est primum,) scit vi- „vere. Nam qui res et homines fugit, quem cupidita- „tum suarum infelicitas relegauit, qui alias feliores vi- „dere non potuit, qui velut timidum atque iners animal- „metu oblituit, ille sibi non viuit; sed, (quod est tur- „pissimum,) ventri, somno, libidini. Non continuo „sibi viuit, qui nemini. Adeo tamen magna res est con- „stantia,

ⁱ⁾ *Seneca* Epist. LV.

stantia, et in proposito suo perseuerantia, vt habeat au-
ctoritatem inertia quoque pertinax.^{a)} Idem scriptor in-
geniosissimus iuxta et animi humani callentissimus, non
modo librum singularem reliquit de otio aut secessu sapien-
tis, e quo paucae velut e naufragio extremae tabellae ad
nos emerserunt;^{b)} sed etiam plurimis aliorum librorum
et epistolarum locis, quamquam breuius, idem quod li-
bro illo docuit, philosophum suo in otio esse occupatis-
simum; fere vt *Scipio Africanus* de se profiteri solebat,^{c)}
numquam se minus otiosum esse, quam cum otiosus esset.

Hoc nimirum inprimis agit *Seneca*, vt ostendat,^{m)}
folios omnium otiosos esse, qui sapientiae vacent. Ceteris
quidem mortalibus negotia, munia, labores omnis gene-
ris, attributa sunt, vt in iis, quid ferre humeri possint, expe-
riantur. Demtis autem illis, nesciunt protinus, cui bono
ingentes illas animi corporisque vires acceperint. Adeo
non generoso impetu ad nobilissima facta audenda ferun-
tur; sed compellendi sunt quodam officiorum, aut com-
modorum velut iugo imposito. Sapiens contra, sibi red-
ditus, et a strepitu quotidianorum munierum otium na-
ctus, plus etiam et suauius peragit, quam definiti aliorum
discursus et sudores. Tum demum non alienis regitur
legibus, sed suis, hoc est, illo alte insito boni verique
amore, cui iam cursum expedire per infinita licet spatia.
Atque haec princeps caussa subest, cur otium et quietem,
vel statae laborum agitationi, quandoque succedere optet,
vel sibi per omnem vitam contingere. Nempe, cum liber
spiritus in omnia diuina humanaque, et sua inprimis, pe-
nitius

B 2

k) Vid. *Senecae* utriusque Opera, Paris. 1613. fol. p. 961 seq.

l) Apud *Ciceronem*, L. III. de Offic. c. 1.

m) *Seneca* de Breuitate Vitae, c. 14.

XII

nitius noscenda euagatur, optime fruitur otio, non otiantur.
Et apposite idem ille *sententiarum Magister*, vt eum vocat
Petitus, *otium sine litteris mortem esse*, et *hominis viui sepulturam*,^{*)} non dixit modo, sed etiam oculis quasi iufsit cernere.

Est igitur otium, quod probat et iubet philosophia,
sine quo ne possit quidem fatis explicare vim suam intra
mentes conclusam. Et tamen ipsa quoque admonet suos,
ne nimium sibi ad populum placeant illa laborum vulga-
rium fuga, velintque videri contemnere et abiicere, a
quibus propter animi tranquillitatem subinde abstinent.
Rursus haec optime amici sui vocibus praecepit: „Ab-
„sconde te in otio; sed et otium tuum absconde.
„Non est quod inscribas tibi philosophiam. Atque
„etiam aliud proposito tuo nomen impone: valetudi-
„nem et imbecillitatem vocato, et desidiam. Gloria-
„ri otio, iners ambitio est. Animalia quaedam, ne in-
„veniri possint, vestigia sua circa cubile ipsum confun-
„dunt: idem tibi faciendum est, alioqui non deerunt
„qui persequantur. Multi aperta transeunt, condita et
„obstrusa rimantur. Furem signata sollicitant. Vile vide-
„tur, quidquid patet: aperta effractarius praeterit. Hos
„mores habet populus, hos imperitissimus quisque: in fe-
„creta irrumpere cupit. Optimum itaque est, non ia-
„ctare otium suum: iactandi autem genus est nimis late-
„re, et a conspectu hominum secedere. Ille Tarentum
„se abdidit; ille Neapoli inclusus est; ille multis annis
„non transit domus suae limen. Conuocat turbam, quis-
„quis otio suo fabulam aliquam imposuit. Cum secesse-
„ris, non est agendum hoc, vt de te homines loquan-
„tur, sed vt ipse tecum loquaris.“^{*)} Nihil

^{*)} Idem Epist. LXXXII.

^{*)} Seneca Epist. LXVIII.

XIII

Nihil addam his magni viri consiliis: imo vero omnis reliquus locus legendus est. Coerceantur igitur otiosi ciuilibus legibus; melioris disciplinae alumni a philosophia, eaque comite, otiari discant. Atque hoc confidimus, sed vero etiam tentaminibus legitimis cognouimus, didicisse egregia indole et spectata diligentia ac humanitate iuuenes, quibus per huius proximae diei solemnia, supremi Philosophiae et Artium Liberalium honores tribuentur. Sunt autem hi:

BERNHARDVS THEODORVS BREITKOPF
LIPSIENSIS

CHRISTIANVS FRIDERICVS RICHTER
HAINEWALDA LVSATVS

CHRISTIANVS LVDWIG
LIPSIENSIS
MEDIC. BACCALAVR.

AVGVSTVS GODOFREDVS WAHL
ERFORDIENSIS

FRIDERICVS GOTTLLOB BORN
LIPSIENSIS

IOHANNES PETRVS SCHMIDT
NVMBVRGENSIS

WILHELMVS HENRICVS SCHAARSCHMIDT
BEVTHA MISNICVS
CARO-

XIV

CAROLVS GOTTHELF OPITZ

HELMSDORFIO MISNICVS

ERNESTVS AVGVSTVS OPITZ

HEMLSDORFIO MISNICVS

IOHANNES FRIDERICVS HELD

RATISBONENSIS

IOHANNES GOTLIEB KOEPPING

ZSCHAIZA MISNICVS

Horum qui primi sunt quatuor, Diplomate publice proposito iam sunt ornati honoribus nostris, sed nunc demum publice renunciabuntur: septem reliqui, die proximo Iouis, hora x. in Auditorio nostro, more atque instituto maiorum, creabuntur Magistri Artium atque inauguraruntur. Quam diei solemnitatem ut RECTOR ACADEMIAE MAGNIFICVS, ILLVSTRISSIMI COMITES, ACADEMIAE ET VRBIS PROCERES, COMMILITONES item generosissimi nobilissimique, praesentia sua cohonestare velint, meo, meique Ordinis nomine, vehementer rogo.

P. P. In Uniuersitate studiorum Lipsiensi, Domin. Esto
Mihi A. p. C. N. ccccclxxiiii.

LIPSIAE

EX OFFICINA LOEPERIA.

Phil. C. 201, 18:2